

המחזור נשמות לגברים מתים

מה שראינו עכשיו

- הרגעים הראשונים של הבוקר והפעולות בהם משפיעות על היום כולו. ברכות השחר יושבות בדיוק על קו התפר בין הבית החוצה, ומחברות לפעולות יומיומיות פשוטות, תודעה של הודאה, שליחות וחיבור לה'.
- המלים הראשונות של הבוקר הן בתפילת מודה אני. קריאת הכיוון אל היום כולו: להיות בהכרת טובה, להודות אל האמת, ולהכיר באמון שה' נותן לנו.
- הפעולה הראשונה של הבוקר היא נטילת ידיים. אנו מביעים את רצוננו שמעשינו יהיו נקיים, טהורים, ומחוברים אל תודעת שליחותנו, ככהנים הניגשים אל עבודת הקודש.
- ברכת אשר יצר היא ברכת ההודאה הראשונה בבוקר. אנו מודים על הגוף, ועל הפלא הגדול שהנשמה שלנו קשורה בו. ועל מערכת העיכול שבוררת הטוב מהרע, בחומר כמו ברוח.

אֱלֹקֵי, נִשְׁמָה שְׁנַתָּת בִּי טְהוֹרָה.

אֲתָה בְּרֵאתָה, אֲתָה יִצְרָתָה, אֲתָה נִפְחַתָּה בִּי, וְאֲתָה מְשַׁמְרָה בְּקֶרְבִּי,
וְאֲתָה עֲתִיד לְטַלָּה מִמְּנִי, וּלְהַחְזִירָה בִּי לְעֵתִיד לְבוֹא.
כֹּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקֶרְבִּי מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ ה' אֱלֹקֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי.
רְבוֹן כָּל הַמַּעֲשִׂים אֲדוֹן כָּל הַנְּשָׁמוֹת.
בְּרוּךְ אַתָּה ה', הַמַּחְזִיר נְשָׁמוֹת לְפָגְרִים מֵתִים

יש אומרים שצריך לומר מיד אחריה "אלהי נשמה" עד "ברוך אתה ה' המחזיר נשמות לפגרים מתים", לפי שהיא סמוכה לברכת "אשר יצר", ולכך אינה פותחת בברוך. - טור

בְּרַפְתָּ אֱלֹהֵי נְשָׁמָה אֵינָה פּוֹתַחַת בְּכָרוֹךְ מִפְּנֵי שֶׁהִיא בְּרַפְתָּ הַהוֹדָאָה וּבְרַפְתָּ הַהוֹדָאוֹת אֵין פּוֹתַחוֹת בְּכָרוֹךְ,
כְּמוֹ שֶׁמְצִינּוּ בְּבְרַכְתָּ הַגְּשָׁמִים - שוֹלַחַן עֵרוֹךְ.

...וְטָהֳרָה זֹו נִשְׁמָרֶת הִיא

בִּיסוּדָהּ הָעֲצָמִי שֶׁל הַנְּשָׁמָה, גַּם בְּכָל יְרִידוֹתֵינוּ, וּבְכָל הַתְּפִלָּוֹתָהּ בְּכָל
הַמַּעֲמָקִים, שֶׁבְּקָרֵב כָּלִיּוֹת וְלֵב, שֶׁבְּכָל עֲקִיבוֹתֵיהֶם, בְּכָל זֶאת הַרִי הַנְּשָׁמָה
עֲצָמָה נִשְׁמָרֶת וְעוֹמְדָת בְּקֹדֶשֶׁת טָהוֹרָתָהּ גַּם בְּכָל מִדְּרָגוֹתֶיהָ הַיּוֹתֵר דְּלוֹת וַיּוֹתֵר
יְרוּדוֹת, בְּכָל חֲדָרֵי חֲדָרִים הַיּוֹתֵר אֲפִלָּיִם שֶׁל הַחַיִּים. כִּי רַק אֶתָּה אֵל עֲלִיּוֹן,
עוֹשֶׂה נִפְלְאוֹת, אֶתָּה יְכוֹל לַעֲשׂוֹת אֶת הַגְּבוּרָה הַנִּפְלְאָה הַזֹּאת, לְהִיּוֹת שׁוֹמֵר
אֶת אֹר הַטָּהוֹר שֶׁל הַנְּשָׁמָה, גַּם בְּקִרְבִּי, וְאֶתָּה מְשַׁמְרָה בְּקִרְבִּי.

וגם היום מתוודה כל יהודי לפני ה'

"נשמה שנתת בי טהורה היא" ואין הדבר תלוי אלא בי לשמרה בטהרה ולהחזירה לידך בטהרה. הנה זו כל תורת ה' ותמצית ההנהגה האלוקית – לזכך ולעלות את החיים הגשמיים ולקרב אותם אל ה' ואל שכינתו... גם היום נברא כל אדם בטהרה כאדם הראשון בשעתו. גם היום נולד כל ילד כמלאך למען יחיה ויהיה לאדם, הרי זו אחת מנקודות היסוד של תורת ישראל וחיי היהודי.

כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשֵׁמָה בְּקֶרְבִּי - מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ

ההודאה כיסוד ובסיס לגילוי הנשמה. בעצם התודעה, ובעצם המעשים הרוויים הכרת תודה.

וַיַּגְדֵּל מֹשֶׁה וַיֵּצֵא אֶל אֶחָיו וַיֵּרָא בְּסִבְלָתָם

המפגש היחיד שיש לנו עם משה רבינו, גדול הנביאים, היא ברגישות שלו לזולת. עם אחיו במצרים, עם בנות יתרו, ועם גדי הצאן שברח אל המדבר.

וַיֹּאמֶר שֶׁלַחֲנִי כִּי עֲלֶה הַשָּׁחַר

כתיב: "חדשים לבקרים רבה אמונתך", אר"ש בר אבא על שאתה מחדשנו בכל בקר ובקר אנו יודעים שאמונתך רבה להחיות לנו את המתים.

א"ר אלכסנדרי ממה שאתה מחדשנו בבוקרן של מלכיות אנו יודעים שאמונתך רבה לגאלנו.

ר' חלבו בשם ר"ש בר נחמן אמר לעולם אין כת של מעלה מקלסת ושונה, אלא בכל יום בורא הקב"ה כת של מלאכים חדשה והן אומרים שירה חדשה לפניו והולכין להם.

זכמו בכל בוקר

שצריך האדם לקבל עליו מלכות שמים מחדש, ולא תספיק הקבלה דאתמול, משום דבכל בוקר יש חידוש בריאה, כמו שאנו מברכים המחזיר נשמות לפגרים מתים. ובמדרש "חדשים לבקרים רבה אמונתך", אמר רשב"א על שאתה מחדשנו בכל בוקר אנו יודעים שאמונתך רבה להחיות לנו את המתים. הרי שכל יום הוא חידוש בריאה, כמו שאנו אומרים המחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ע"כ צריכין לקבל עול מלכות שמים בק"ש מחדש.

הַיּוֹם אִם בָּקוּלוֹ תִשְׁמָעוּ

כִּן בְּעִבּוּדָתוֹ יִתְבָּרַךְ לֹא יִשְׁיִים לְנֶגֶד עֵינָיו כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הַנְּשָׁעָה
כִּי כְּנִשְׁרוּצִין לְכַנֵּס בְּעִבּוּדַת ה' נִדְמָה לְהָאָדָם כְּאֵלוֹ הוּא מִשָּׂא כָבֵד וְאִי
אֶפְשָׁר לוֹ לִשָּׂא מִשָּׂא כָבֵד כְּזוֹ אֲבָל כְּשִׁיחֵשֵׁב שְׂאִין לוֹ רַק אוֹתוֹ הַיּוֹם,
לֹא יִהְיֶה לוֹ מִשָּׂא כָלֵל וְגַם שְׂלֵא יִדְחָה אֶת עֲצָמוֹ מִיּוֹם לְיוֹם לְאֹמֵר מָחָר
אֶתְחִיל, מָחָר אֶתְפַּלֵּל בְּכֹונָה וּבְכֹחַ כְּרָאוּי וְכִיּוֹצֵא בְּזֶה בְּשָׂאֵר הָעִבּוּדוֹת
כִּי אֵין לְאָדָם בְּעוֹלָמוֹ כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הַנְּשָׁעָה שְׂעוּמֵד בּוֹ כִּי יוֹם
הַמָּחָרֵת הוּא עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי

ולא לחנם תקנו לנו למלאות פה תהלה בכל יום,

המחזיר נשמות לפגרים מתים, רק כדי לעורר לב הישנים תרדימת הזמן, לעורר משינתו להכיר את בוראו, אכן רוח הוא באנוש רוח, שטות המסמא את עיניו ומטמטם את אזניו, ומסגיר את מפתחי לב, ואינו ביודעו ומכירו את עצמו, ואין פיו ולבו שוים, אפילו באומר המחזיר נשמות לפגרים מתים, לבו בל עמו, כי אם משפה ולחוץ, וזה לך האות, כי אם יאמין כי ידבר ומכנה את עצמו לפגר מוסב, למה לו להתגאות, ומי שמע כזאת ומי ראה שהפגר יחזיק את עצמו לאפס לריב ריבו, ולהתקוטט להפוגם בכבודו אפילו כמלא נימא, ועינינו רואות תיכף שקם משנתו, ואמר כתיקון חז"ל המחזיר נשמות לפגרים מתים, מי בעל דברים יגש אליו, אזי רודף הוא, ונמצא פעלו סותרים את דברו, ולא הועילו חכמים בתקנתם, כי אפילו המחזיר נשמות לפגרים מתים אינו מועיל, ואדרבא כיון שמת נעשה חפשי מן המצות, ואוי לאותה בושה וכלימה...

מה שראינו היום

- הנשמה טהורה. צריך לשמור עליה טהורה. וצריך להוסיף עליה טהרה.
- ההודאה היא בסיס עבודת השם שלנו. כל זמן שהנשמה בקרבנו עלינו להיות מודים, בתודעה ובמעשה.
- התודעה העיקרית שמלווה את פעולות הבוקר שלנו היא ההתחדשות. וממילא האמונה. האמונה בה'. האמונה בה' בנו. והאמונה בעצמנו.
- אם אנחנו חיים את היום הזה בתודעה שה' בראנו ובלעדיו אין לנו חיים, נוכל לקנות את מדת הענווה, שתשמש אותנו הן בבין אדם לחבירו והן בבין אדם למקום.

נשמה שנתת בי

ואין הדבר תלוי אלא בי לשמרה בטהרה ולהחזירה לידך בטהרה

רש"ר הירש

כָּל זְמַן שֶׁהַנְּשָׁמָה בְּקִרְבִּי מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ

ברכות השחר

אֵין לְאָדָם בְּעוֹלָמוֹ כִּי אִם אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הַשָּׁעָה שֶׁעוֹמֵד בּוֹ
כִּי יוֹם הַמְּחִרָת הוּא עוֹלָם אַחֵר לְגַמְרֵי

רבי נחמן